

Η ποντιακή διάλεκτος

Ως ποντιακή διάλεκτος ορίζεται η γλωσσική μορφή την οποία ανέπτυξαν οι Έλληνες του Πόντου και η οποία μιλιόταν μέσα στα γεωγραφικά πλαίσια που καλύπτει η Ινέπολη (σημ. Inebolu) από τα δυτικά μέχρι την Κολχίδα (σημ. Pazar) στα ανατολικά περιλαμβάνοντας και την ενδοχώρα αυξομειούμενη ανάμεσά τους. Η ποντιακή αποτελεί μία από τις τέσσερις διαλέκτους της νεοελληνικής γλώσσας και μαζί με την καππαδοκική αποτελούν τα λεγόμενα μικρασιατικά ιδιώματα.

Ανάμεσα στα κυριότερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της ποντιακής διαλέκτου είναι ο μεγάλος αριθμός των ιδιωμάτων της ως αποτέλεσμα αφενός της μεγάλης γεωγραφικής έκτασης, μέσα στην οποία ομιλούνταν η ποντιακή, και της ιδιαίτερης γεωμορφολογίας του εδάφους, και αφετέρου των πολιτικοκοινωνικών παραγόντων, οι οποίοι επηρέασαν την εξέλιξή της, με σημαντικότερους το γεγονός ότι αποτελούσε προφορικό κώδικα επικοινωνίας και τη διάσπορά της λόγω μετανάστευσης των ομιλητών και σε άλλες παρευξείνιες χώρες, με κυριότερες τη Ρωσία, τη Γεωργία και την Ουκρανία.

Η γεωγραφική απομάκρυνση του Πόντου από τη μητροπολιτική Ελλάδα, αλλά και η απομόνωση που εξασφάλιζε η γεωμορφολογία του Πόντου είχε ως αποτέλεσμα να διατηρηθούν αρχαϊκά στοιχεία στην ποντιακή διάλεκτο, ενώ λόγω της γεωγραφικής της θέσης η ποντιακή ενσωμάτωσε λέξεις κυρίως από την τουρκική, την περσική, την αραβική και τη ρωσική γλώσσα.

Στον ελλαδικό χώρο, η ποντιακή διάλεκτος ακούγεται από το 1922 και μετά, ως αποτέλεσμα του ερχομού των Ποντίων προσφύγων και της ανταλλαγής των πληθυσμών. Από την ανταλλαγή των πληθυσμών εξαιρέθηκαν οι ποντιόφωνοι μουσουλμάνοι, καθώς κριτήριο της ανταλλαγής αποτέλεσε η θρησκεία. Συνεπώς, η ποντιακή προστέθηκε αργότερα στις γλωσσικές ποικιλίες που ακούγονταν ως τότε στην Ελλάδα και ο γεωγραφικός προσδιορισμός παύει πλέον να υφίσταται, δεδομένου ότι οι ποντιακοί πληθυσμοί έχουν εγκατασταθεί σε όλη σχεδόν την ελληνική επικράτεια.

Από τα μέσα του 20ού αιώνα τα μεταναστευτικά ρεύματα προς την Ευρώπη και τις άλλες ηπείρους είχαν ως αποτέλεσμα η ποντιακή να ομιλείται ως γλώσσα πολιτιστικής κληρονομιάς σε πολλές χώρες του δυτικού κόσμου.

Στην Ελλάδα για τη διαφύλαξη του ποντιακού πολιτισμού και των ποικίλων πολιτισμικών του εκφάνσεων, μεταξύ αυτών και της ποντιακής διαλέκτου, καίριος είναι ο ρόλος της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών. Η Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, είναι ένα σωματείο επιστημονικό, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το οποίο ιδρύθηκε το 1927 στην Αθήνα, από ομάδα Ποντίων διανοουμένων και παραγόντων της δημόσιας και της κοινωνικής ζωής με τη θερμούργό πρωτοβουλία του γιατρού Θεοφύλακτου Θεοφυλάκτου και την αποφασιστική ηγεσία του τελευταίου

Μητροπολίτη της Τραπεζούντας, Χρύσανθου Φιλιππίδη και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος. Ως κύριο σκοπό της η Επιτροπή Ποντιακών Μελετών έχει «την περισυλλογή, μελέτη και δημοσίευση γλωσσικού, λαογραφικού, ιστορικού υλικού του Πόντου και των Ελλήνων Ποντίων, τη διαφύλαξη κάθε είδους μνημείων, τα οποία ανάγονται στην πολιτιστική εν γένει και πνευματική ζωή των Ελλήνων του Πόντου και του Ποντιακού Ελληνισμού, την παρακολούθηση, καταγραφή και μελέτη των κάθε είδους πνευματικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και άλλων επιτευγμάτων και επιδόσεων των Ελλήνων του Πόντου και των καταγόμενων από αυτούς».

Στα ενενήντα τρία χρόνια παρουσίας της η Επιτροπή Ποντιακών Μελετών έχει να παρουσιάσει ένα πλούσιο και πολυσχιδές έργο με γνώμονα πάντοτε τον σεβασμό στην παράδοση και την επιστήμη, στον πολιτισμό και τον άνθρωπο. Το έργο της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών μπορεί να δει κάποιος συνοπτικά στο επετειακό λεύκωμα που εκδόθηκε για τα ενενήντα χρόνια από την ίδρυσή της, ενώ παράλληλα η Επιτροπή εκδίδει επιστημονικό περιοδικό, στο οποίο δημοσιεύονται ιστορικές, λαογραφικές, γλωσσικές μελέτες από Έλληνες και ξένους συνεργάτες.

Η Επιτροπή Ποντιακών Μελετών στεγάζεται σε τετραώροφο ιδιόκτητο κτήριο στη Νέα Σμύρνη, που φέρει την επωνυμία «Στέγη Κειμηλίων του Ελληνισμού του Πόντου» (Αγνώστων Μαρτύρων 73 – Νέα Σμύρνη Αττικής – 17123), στο οποίο στεγάζονται, εκτός των γραφείων, η Βιβλιοθήκη, το Μουσείο του Ελληνισμού του Πόντου, αίθουσες διαλέξεων και συνεδρίων καθώς και χώροι φύλαξης των ιστορικών κειμηλίων και των εκδόσεών της. Περισσότερες πληροφορίες για την Επιτροπή Ποντιακών Μελετών μπορεί να βρει κανείς στον διαδικτυακό της ιστότοπο www.epm.gr.